

Till berörd remissinstans

STOCKHOLMS STAD
UTBILDNINGSNÄMNDEN2013-10-23
Dnr: 13-405/7133

Angående remissen om Lättlästutredningens betänkande Lättläst (SOU 2013:58)

Detta gäller remissvar på "Lättlästutredningens betänkande
Lättläst (SOU 2013:58)"

Dnr: 001-1537/2013

Remisstiden sträcker sig till den 27 november 2013, vilket vi ber er respektera. Om det av några skäl inte är möjligt för er att inkomma med svar inom utsatt tid måste en kontakt tas med den för ärendet ansvariga personen på roteln.

Ansvarig handläggare/borgarrådssekreterare på Kultur- och fastighetsroteln är Jonas Uebel, tfn 0850829177.

Remissvar skickas till:

- Kultur- och fastighetsroteln i **digital form (word/excel)**. Ange KS:s diarienummer som namn på ärenderubrik. Ex: KS 314-331-2004
- KF/KS kansli i **pappersform**.

Bilägg **inte** remissunderlaget. Det finns redan diariefört i kommunstyrelsens diarium.

Häfta **inte** ihop handlingarna.

Adresserna är följande:

Rotelns e-post: Funktion SLK RVIII-remissvar eller
RVIII-remissvar@stockholm.se

KF/KS kansli, Stadshuset, 105 35 STOCKHOLM

Med vänliga hälsningar

Kultur- och fastighetsroteln

Remitteringsmapp

Ärende: Lättlästutredningens betänkande Lättläst (SOU 2013:58)

Inkom till KF/KS kansli den

Behandling i övrigt:

För yttrande senast:

För yttrande senast:

Stadsdelsnämnderna**Facknämnderna****Övriga**

Kulturnämnden
Utbildningsnämnden

Stadsledningskontoret
Kommunstyrelsens råd
för
funktionshinderfrågor

REGERINGSKANSLIET

Remiss

2013-10-07

Ku2013/1755/KO

Kulturdepartementet

Enheten för konstarterna
Departementssekreterare
Sofi Knutas
Telefon 08 405 3161

STOCKHOLMS STAD Kommunstyrelsen Registraturet	
Ink.	2013-10-11
Dnr:	1001-1537/2013
Till:	RL

Lättlästutredningens betänkande Lättläst (SOU 2013:58)

Myndigheter

1. Riksrevisionen
2. Myndigheten för handikappolitisk samordning - HANDISAM
3. Hjälpmedelsinstitutet
4. Ekonomistyrningsverket
5. Statskontoret
6. Länsstyrelsen i Kronobergs Län
7. Statens skolverk
8. Specialpedagogiska skolmyndigheten
9. Ungdomsstyrelsen
10. Universitetskanslersämbetet
11. Universitets- och högskolerådet
12. Kungl. biblioteket
13. Stiftelsen Svenska barnboksinstitutet
14. Göteborgs universitet
15. Lunds universitet
16. Mälardalens högskola
17. Nationellt centrum för svenska som andraspråk, Stockholms
Universitet
18. Post- och telestyrelsen
19. Konkurrensverket
20. Statens kulturråd
21. Myndigheten för kulturanalys
22. Styrelsen för Sveriges författarfond
23. Riksarkivet
24. Institutet för språk och folkminnen
25. Statens medieråd
26. Stiftelsen för lättläst nyhetsinformation och litteratur, Centrum
för lättläst

27. Myndigheten för tillgängliga medier
28. Myndigheten för radio och tv
29. Arbetsförmedlingen
30. Diskrimineringsombudsmannen

Kommuner och landsting

31. Arvika kommun
32. Bergs kommun
33. Bollnäs kommun
34. Borlänge kommun
35. Botkyrka kommun
36. Båstad kommun
37. Eskilstuna kommun
38. Falkenbergs kommun
39. Gotlands kommun
40. Göteborgs kommun
41. Herrljunga kommun
42. Jönköpings kommun
43. Hallsbergs kommun
44. Hultsfreds kommun
45. Kungsbacka kommun
46. Luleå kommun
47. Malmö kommun
48. Olofströms kommun
49. Stockholms kommun
50. Söderköpings kommun
51. Södertälje kommun
52. Timrå kommun
53. Tingsryd kommun
54. Vilhelmina kommun
55. Älmhults kommun
56. Östhammars kommun
57. Dalarnas läns landsting
58. Skåne läns landsting
59. Stockholms läns landsting
60. Västerbottens läns landsting
61. Västra Götalands läns landsting

Organisationer, övriga offentliga aktörer m.fl.

62. Administration av litterära rättigheter i Sverige (ALIS)
63. Afasiförbundet
64. Arbetarnas Bildningsförbund (ABF)
65. Argasso bokförlag AB

66. Autism- och Aspergerförbundet
67. Bonus Presskopia
68. Centrum för tillgänglig information, Infomix
69. Demensförbundet
70. Folkbildningsrådet
71. Förbundet funktionshindrade med läs- och skrivsvårigheter,
Dyslexiförbundet FMLS
72. Förbundet Sveriges Dövblinda
73. Föreningen för barn, unga och vuxna med utvecklingsstörning
74. Föreningen Svenska Läromedel
75. Författarcentrum Riks
76. Handikappförbunden (HSO)
77. Hegas AB
78. Lika Unika
79. Läraförbundet
80. Lärarnas Riksförbund
81. Mångkulturellt centrum
82. Nationella skolbiblioteksgruppen
83. Nordiska oberoende förlags förening (NOFF)
84. Nypon förlag AB
85. Nätverket Unga för Tillgänglighet (NUFT)
86. Riksförbundet Attention
87. Riksförbundet för döva, hörselskadade och språkstörda barn
88. Studieförbundet Vuxenskolan
89. Svensk Biblioteksforening
90. Svenskläraryöreningen
91. Svenska Bokhandlareföreningen
92. Sveriges Författarförbund
93. Svenska Förläggareföreningen
94. Svenska Journalistförbundet
95. Sveriges Kommuner och Landsting
96. Sveriges Länsbibliotekarier
97. Sveriges Läromedelsförfattares Förbund
98. Sveriges Radio AB
99. Sveriges Television AB
100. Sveriges Tidskrifter
101. Sveriges universitets- och högskoleförbund
102. Sveriges Utbildningsradio AB
103. Tidningsutgivarna
104. TV4 AB

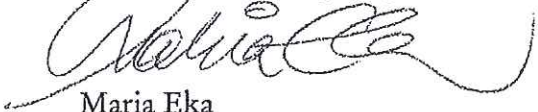
Remissvaren i tre exemplar (ett original) ska ha kommit in till Kulturdepartementet, 103 33 Stockholm senast den 10 januari 2014. Svaren bör även sändas i Word-format per e-post till ku.remissvar@regeringskansliet.se med hänvisning till diarienummer.

I remissen ligger att regeringen vill ha synpunkter på förslagen eller bedömningarna i utkastet.

Myndigheter under regeringen är skyldiga att svara på remissen. En myndighet avgör dock på eget ansvar om den har några synpunkter att redovisa i ett svar. Om myndigheten inte har några synpunkter, räcker det att svaret ger besked om detta.

För **andra remissinstanser** innebär remissen en inbjudan att lämna synpunkter.

Råd om hur remissyttranden utformas finns i Statsrådsberedningens promemoria *Svara på remiss – hur och varför* (SB PM 2003:2). Den kan laddas ner från Regeringskansliets webbplats www.regeringen.se.

Maria Eka

Expeditions- och rättschef

Lättläst

Betänkande av Lättlästutredningen

Stockholm 2013

STATENS OFFENTLIGA
UTREDNINGAR

SOU 2013:58

SOU och Ds kan köpas från Fritzes kundtjänst. För remissutsändningar av SOU och Ds svarar Fritzes Offentliga Publikationer på uppdrag av Regeringskansliets förvaltningsavdelning.

Beställningsadress:
Fritzes kundtjänst
106 47 Stockholm
Orderfax: 08-598 191 91
Ordertel: 08-598 191 90
E-post: order.fritzes@nj.se
Internet: www.fritzes.se

Svara på remiss – hur och varför. Statsrådsberedningen (SB PM 2003:2, reviderad 2009-05-02)
– En liten broschyr som underlättar arbetet för den som ska svara på remiss.
Broschyren är gratis och kan laddas ner eller beställas på
<http://www.regeringen.se/remiss>

Textbearbetning och layout har utförts av Regeringskansliet, FA/kommittéservice.

Versioner: Betänkandet utges också som Lättläst version och Daisy.

Omslag: Elanders Sverige AB.

Tryckt av Elanders Sverige AB.
Stockholm 2013

ISBN 978-91-38-23997-1
ISSN 0375-250X

Till statsrådet och chefen för Kulturdepartementet

Regeringen beslutade den 28 oktober 2012 att ge en särskild utredare i uppdrag att se över statens insatser för lättläst. Översynen ska ge beslutsunderlag för eventuella reformer och prioriteringar på området.

Den 25 oktober 2012 förordnade chefen för Kulturdepartementet, statsrådet Lena Adelson Liljeroth direktör Göran K Johansson som särskild utredare.

Kanslirådet Margareta Wiman anställdes som sekreterare fr.o.m. den 4 december 2012. Utredningen har antagit namnet Lättläst-utredningen.

Den 19 december 2012 förordnades som experter i utredningen departementssekreteraren Anita Carlstedt, Utbildningsdepartementet, departementssekreteraren Linus Fredriksson, Kulturdepartementet, departementssekreteraren Jacob Holm, Utbildningsdepartementet, departementssekreteraren Karin Juhlén, Socialdepartementet, departementssekreteraren Jesper Svarén, Kulturdepartementet, författaren Torbjörn Lundgren och förlagschefen Lena Maria Nordstrand. Lättlästbearbetaren Kitta Arvidsson förordnades som expert den 16 januari 2013. Jacob Holm entledigades från uppdraget den 25 februari 2013 och departementssekreteraren Mattias Ahlquist förordnades som expert samma dag.

Arbetet har bedrivits i nära samråd med experter. Vi använder därför vi-form i betänkandet. Experterna har också i allt väsentligt ställt sig bakom de redovisade förslagen och övervägandena. Där emot kan särskilda uppfattningar finnas i enskildheter och be-
träffande formuleringar.

Utredningen överlämnar härmed betänkandet *Lättläst*
SOU 2013:58. Uppdraget är därmed slutfört.

Stockholm i augusti 2013

Göran K. Johansson

/Margareta Wiman

Innehåll

Förkortningar.....	11
Sammanfattning.....	13
1 Utredningens uppdrag och arbete	21
1.1 Utredningens uppdrag.....	21
1.2 Utredningens arbete	22
2 Utgångspunkter för lättläst.....	25
2.1 Samhällspolitiska mål som grund för lättläst	25
2.1.1 Kulturpolitik.....	25
2.1.2 Funktionshinderspolitik.....	27
2.1.3 Demokratipolitik.....	29
2.1.4 Utbildningspolitik.....	29
2.2 Några forskare om läsförståelse och lättläst	31
2.2.1 Vad innebär det att kunna läsa?	31
2.2.2 Vägar till läsförståelse.....	31
2.2.3 Forskning om läsning och ögonrörelser	34
2.2.4 Språkliga särdrag som inverkar på förståelsen	34
2.2.5 Digitala dokument för personer med lässvårigheter.....	35
2.3 Vad är en lättläst text?	36
2.4 Historik	38
2.4.1 Lättlästa böcker.....	38
2.4.2 Lättlästa nyheter	39

2.4.3	Stiftelsen för lättläst nyhetsinformation och litteratur	40
3	Olika målgrupper för lättläst	43
3.1	Personer med funktionsnedsättningar	45
3.2	Barn som håller på att lära sig läsa	48
3.3	Personer med motoriska eller perceptuella svårigheter	49
3.4	Invandrare som lär sig svenska	49
3.5	Jämställdhetsperspektiv på målgrupperna	49
3.6	Förmedlare	50
3.6.1	Föräldrar och anhöriga	50
3.6.2	Förskollärare, lärare och annan skolpersonal i barn- och ungdomsskolan	51
3.6.3	Lärare och personal inom vuxenutbildningen	52
3.6.4	Folk- och skolbibliotekarier	52
3.6.5	Läsombud och personal inom vården	53
3.6.6	Myndigheter	53
3.6.7	Intresseorganisationer	53
3.6.8	Folkhögskolor och studieförbund	53
4	Aktörer inom lättläst	55
4.1	Offentliga aktörer – statliga	55
4.1.1	Centrum för lättläst	55
4.1.2	Myndigheten för tillgängliga medier (MTM)	64
4.1.3	Statens kulturråd (Kulturrådet)	67
4.1.4	Språkrådet	67
4.1.5	Sveriges radio (SR)	68
4.1.6	Statens skolverk (Skolverket)	68
4.1.7	Specialpedagogiska skolmyndigheten (SPSM)	70
4.1.8	Myndigheten för handikappolitisk samordning (Handisam)	71
4.1.9	Post- och telestyrelsen (PTS)	72
4.2	Offentliga aktörer – kommunala	73
4.2.1	Skolformer för personer med utvecklingsstörning	73
4.2.2	Särskilda boenden	74
4.2.3	Folkbibliotek	74

4.2.4	Språkkonsulter	75
4.3	Civila samhället	75
4.3.1	Intresseorganisationer	75
4.3.2	Folkhögskolor.....	79
4.3.3	Studieförbund	80
4.3.4	Digidel.....	80
4.4	Kommersiella aktörer	81
4.4.1	Nyhets tidningar.....	81
4.4.2	Bokförlag.....	82
4.4.3	Språk- och webbrådgivare	85
4.4.4	Digitala lärverktyg	87
4.5	Aktörer i andra länder.....	87
4.5.1	Finland.....	88
4.5.2	Norge.....	89
4.5.3	Spanien	91
4.5.4	Nederländerna.....	92
4.5.5	Några andra länder.....	92
5	Vilka behov finns av offentligt stöd för lättläst?.....	93
5.1	Vilka behov bör statens insatser för lättläst främst tillgodose?.....	93
5.1.1	Inriktning för förbättring och förändring.....	95
5.1.2	Avgränsning av målgrupperna för lättläst	96
5.1.3	Nyhetsinformation	98
5.1.4	Lättläst litteratur	99
5.1.5	Lättlästa nyheter och böcker för skolbruk.....	100
5.1.6	Nationellt kunskapscentrum	100
5.1.7	Lättläst tjänsten/konsulter i lättläst	101
5.1.8	Samhällsinformation.....	102
5.2	Utredningens sammanfattande bedömning	102
6	Överväganden och förslag om organisation av statens insatser för lättläst	105
6.1	Utredningens överväganden.....	105
6.2	Alternativa organisationsmodeller	107
6.2.1	Verksamhet i stiftelseform.....	107

6.2.2	Uppgifter förs över till olika myndigheter, organisationer eller avknoppas	108
6.2.3	Överföra CFLL till en myndighet	110
6.3	Utredningens förslag om organisation av statens insatser för lättläst	113
6.3.1	Statens insatser för lättläst överförs till MTM	115
6.3.2	Nationellt kunskapscentrum	116
6.3.3	Målgrupper för kunskapscentret	119
6.3.4	Information och marknadsföring av lättläst	121
6.3.5	Brukarråd	122
6.3.6	Bevaka teknikutvecklingen	122
6.3.7	Lättläst nyhetsinformation	123
6.3.8	Lättläst litteratur	124
6.3.9	Lättläst-tjänsten avknoppas	125
6.3.10	Lättläst i skolan	126
6.3.11	Samhällsinformation	126
7	Genomförandet av förslagen	129
7.1	Förslag till tidplan	129
7.2	Styrelse och ledning	130
7.3	Verksamhetsövergång	130
7.4	Avknoppning av Lättläst-tjänsten	131
7.5	Överföring av verksamhet till MTM	131
7.6	Koordination och handlingsplan	131
7.7	Risikanalys	132
8	Kostnadsberäkningar och andra konsekvensanalyser	135
8.1	Ekonomiska och andra konsekvenser för staten	135
8.2	Konsekvenser för myndigheter	136
8.3	Konsekvenser för berörda målgrupper	136

8.4	Konsekvenser för berörda aktörer och för små företag	137
8.5	Konsekvenser för jämställdheten	138
8.6	Övriga konsekvenser	138

Bilagor

Bilaga 1–2	Kommittédirektiv	139
------------	------------------------	-----

Förkortningar

ADHD	Attention-Deficit/Hyperactivity Disorder, en neuropsykiatrisk funktionsnedsättning
CFLL	Centrum för lättläst, vars formella namn är Stiftelsen för lättläst nyhetsinformation och litteratur (LL-stiftelsen)
Dyslexiförbundet FMLS	Förbundet funktionshindrade med läs- och skrivsvårigheter, Dyslexiförbundet FMLS
FUB	Föreningen för barn, unga och vuxna med utvecklingsstörning
IKT	Informations- och kommunikationsteknik
LIX	Läsbarhetsindex
Mnkr	Miljon(er) kronor
MTM (tidigare TPB)	Myndigheten för tillgängliga medier (tidigare Talboks- och punktskriftsbiblioteket)
NCS	Nationellt centrum för språk-, läs- och skrivutveckling vid Skolverket
PTS	Post- och telestyrelsen
Sfi-utbildning	Utbildning i svenska för invandrare
SPSM	Specialpedagogiska skolmyndigheten

SWOT-analys	Planeringshjälpmedel, där man försöker finna styrkor, svagheter, möjligheter och hot vid en strategisk översyn
Särvux	Särskild utbildning för vuxna
SÖ	Skolöverstyrelsen

Sammanfattning

Utredningens uppdrag

Regeringen beslutade den 25 oktober 2012 att tillsätta en särskild utredare för att göra en översyn av statens insatser på området lättläst (dir. 2012:109). Syftet är att ge ett beslutsunderlag till regeringen för eventuella reformer och prioriteringar. Det övergripande uppdraget för utredaren är att föreslå hur statens insatser för lättläst ska organiseras.

Utgångspunkter för lättläst

Flera politikområden behandlar frågor som berör området lättläst. De politikområden som utredningen bedömer har mål som utgör en grundval för statens insatser är kulturpolitiken, funktionshinderspolitiken, demokratipolitiken och utbildningspolitiken.

Alla ska kunna delta i kulturlivet, vilket innebär att personer med funktionsnedsättning ska uppmärksammas i alla regeringsinitiativ på kulturområden. Målen för funktionshinderspolitiken är en samhällsgemenskap med mångfald som grund, att samhället utformas så att människor med funktionsnedsättning blir delaktiga i samhällslivet och får jämlika levnadsvillkor. För att nå målen ska arbetet undanröja hinder för full delaktighet, förebygga och bekämpa diskriminering, samt ge alla med funktionsnedsättning förutsättningar för självständighet och självbestämmande. Demokratipolitiken omfattar frågor om medborgarnas inflytande och delaktighet i samhället, demokrati och allmänna val samt utveckling av demokratin. Demokratin stärks av att människor har makt över sitt eget liv och sina möjligheter att påverka. De övergripande målen för utbildningen stadgar lika tillgång till utbildning och alla elevers rätt till en likvärdig utbildning. Barn och elever ska ges stöd och stimulans så att de utvecklas så långt som möjligt. En strävan

ska vara att uppväga skillnader i barnens och elevernas förutsättningar att tillgodogöra sig utbildningen.

Utredningen beskriver några forskare som har studerat läsförmåga, vägar till läsförståelse m.m. Läs- och skrivförmåga är ett vidare begrepp än läs- och skrivkunnighet och ju mer en person läser desto mer utvecklas läsförmågan. Lättlästa texter behövs, men det är viktigt att definiera vad som avses med en lättläst text. Det finns ett antal grupper med behov av att få texter anpassade till sina förutsättningar, men grupperna är sällan homogena. Olika typer av lässvårigheter som dyslexi, arbetsminnesproblem eller läsovana kräver olika typer av strategier för att förenkla en text.

I utredningen redovisar vi olika beskrivningar av vad lättläst anses vara och ger några exempel. Enligt Centrum för lättläst (CFL) kännetecknas en lättläst text av att den tar hänsyn till läsarens förutsättningar och förkunskaper, följer en logisk tanke och tidsföljd, språket har konkreta och vardagliga ord och uttryck och att den grafiska formen underlättar för läsaren att ta till sig texten.

Historiken kring framväxten av lättläst beskrivs i ett avsnitt. Stiftelsen för lättläst nyhetsinformation startade sin verksamhet 1987 med uppgiften att äga och ge ut en nyhetstidning för begåvningshandikappade. Ganska snart efter att stiftelsen bildats ansåg regeringen att det var lämpligt att föra över bokutgivningen av lättlästa böcker, som tidigare hanterats av SÖ, till samma stiftelse.

Målgrupper för lättläst

De målgrupper som lättlästa texter och material är tänkta att vända sig till finns inte tydligt definierade och har varierat under åren. Enligt Kulturdepartementets riktlinjer för CFL ska personer med utvecklingsstörning och vissa andra grupper med lässvårigheter tillgodoses med nyhetsinformation och litteratur. De målgrupper som omfattas av lättläst material av de olika aktörerna är oftast: personer med funktionsnedsättningar; barn som håller på att lära sig läsa, personer med motoriska eller perceptuella svårigheter och invandrare som lär sig svenska. Personer som behöver lättläst är ofta inte de som själva efterfrågar lättläst material. I stället är det personer i deras närhet som fungerar som så kallade förmedlare och som uppmärksammar dem på att det finns anpassat material. Förmedlare är t.ex. föräldrar, lärare i förskola, skola och vuxenutbildning, bibliotekarier, läsombud, personal inom vården och intresseorganisationer.

Aktörer inom lättläst

I utredningens uppdrag ingår att identifiera och beskriva relevanta aktörer inom olika sektorer, som skulle kunna bidra till arbetet för lättläst. Aktörerna har delats in i de som är offentliga, det civila samhället och de som är kommersiella. Vi har även studerat lättläst i några andra länder.

Förutom CFLL har inga andra statliga stiftelser eller myndigheter något uppdrag som gäller produktion av lättlästa nyheter eller lättläst litteratur. Flera myndigheter har dock uppdrag utifrån funktionshinderspolitiken eller kultur- och språkpolitikens mål om lättillgänglig information och allas rätt till att utveckla och tillägna sig det svenska språket. Inom utbildningspolitiken ska undervisningen bidra till att alla elever utvecklar sin läsförmåga och sitt intresse för att läsa och skriva. Utredningen beskriver statliga och kommunala aktörer och de delar av deras verksamheter som berör lättlästområdet. De aktörer som beskrivs är bl.a. CFLL, Myndigheten för tillgängliga medier (MTM), Statens kulturråd, Språkrådet, Sveriges Radio, Statens skolverk och Specialpedagogiska skolmyndigheten. När det gäller det civila samhället beskrivs intresseorganisationer, folkhögskolor, studieförbund och kampanjen Digidel. De kommersiella aktörer som beskrivs är nyhetstidningar, bokförlag, språk- och webbrådgivare och de som producerar digitala lärmaterial.

CFLL är en föregångare i arbetet med lättlästa texter på internationell nivå. Utredningen beskriver också hur man arbetar med lättläst i några andra länder, t.ex. Finland och Norge.

Behov av offentligt stöd för lättläst

Staten har ett ansvar för att alla med stora svårigheter att läsa får texter som de kan tillägna sig. Staten har även ett ansvar när det gäller möjligheten till inflytande och demokrati, bl.a. genom lättläst nyhets- och samhällsinformation och att alla kan få tillgång till läsning och kulturupplevelser. Utredningen anser att de statliga medel som tilldelas för lättlästa nyheter och litteratur bör fortsatt användas för detta ändamål men även kunna utnyttjas för andra medier.

De medel som avsätts för lättläst bör i första hand användas till dem som har de största behoven, där graden av lässvårigheter är

störst och gruppens storlek bidrar till att kommersiella drivkrafter saknas för att tillgodose deras behov. Utredningen har valt att peka ut primära och sekundära målgrupper. De primära målgrupperna är:

- Personer med utvecklingsstörning.
- Personer med andra funktionsnedsättningar som påverkar läsförmågan i hög grad.
- Personer med demenssjukdom.

De sekundära målgrupperna är:

- Personer med enklare former av läs- och skrivsvårigheter.
- Personer som nyligen invandrat till Sverige och som inte kan svenska på grundläggande nivå.
- Personer som är mycket läsovana.

Utredningen anser att statens ansvar för de primära målgruppernas behov av lättläst material, både litteratur och nyhetsinformation är mer omfattande. Det gäller tillgången till olika slags lättläst material, medier och uttryckssätt. De statliga medlen ska i första hand öka de primära målgruppernas tillgänglighet och användas för deras behov. För de sekundära målgrupperna finns fler privata företag som tillgodoser deras behov. Här ska staten endast producera material i den mån det finns ett behov som marknaden inte tillgodoser. Utredningen vill även peka på de statliga myndigheternas uppdrag att ge samhällsinformation och att det bör följas upp på ett tydligare sätt.

Utredningens förslag

Det offentliga stödet bör främst inriktas på ett nationellt kunskapscentrum och nyhetsinformation, samhällsinformation och litteratur för de primära målgrupperna.

Statens insatser för lättläst överförs till MTM

Utredningen föreslår att statens stöd till Stiftelsen för lättläst nyhetsinformation och litteratur ska avvecklas och medlen och verksamheten överförs till MTM. Kravet på tillgänglighet i språk

och kommunikation för personer med funktionsnedsättning och uppdraget om lättläst måste tydliggöras. Insatserna för lättläst ska avgränsas när det gäller målgrupper och i förhållande till andra texter som är lätta att läsa eller klarspråk. Syftet med insatserna för lättläst ska vara att:

- ge information till de primära målgrupperna om vad man som medborgare behöver känna till för att kunna ingå i och bidra till ett demokratiskt samhälle,
- ge tillgång till och sprida kultur för att ge möjlighet till att på ett djupare sätt vara delaktig i och få förståelse för samhället, och
- utveckla tilltron till det egna språket för att kunna kommunicera och utveckla den egna identiteten.

Nationellt kunskapscentrum

Statens insatser för lättläst ska inrättas som ett nationellt kunskapscentrum inom MTM. Tolkningen av lättläst ska utgå från ett vidgat textbegrepp och även gälla olika slags kommunikation. Uppdraget ska vara övergripande, kunskapsinriktat och stödjande för alla som producerar och utvecklar lättläst material av olika slag. Det innebär att ansvarsområdet vidgas till att bli en tillgång för dem som är verksamma inom lättläst. Det nationella kunskapscentret ska utforma gemensamma nationella riktlinjer för lättläst och samarbeta med aktörerna inom lättlästområdet nationellt och internationellt. Centret ska sammanställa och sprida relevant forskning om läsande m.m. och som stöd för detta inrätta ett vetenskapligt råd.

Målgrupper

På ett övergripande plan ska kunskapscentrets arbete riktas mot alla som behöver lättläst men alltid i första hand mot de primära målgrupperna. När det gäller produktion av material bör det alltid först nogt övervägas om det inte finns andra utförare på marknaden som tillgodoser behoven. De begränsade resurserna måste i första hand riktas till dem som bäst behöver dem. Om även andra grupper vill använda materialet ska det naturligtvis inte finnas några hinder för detta. Produktionen ska utgå från de definierade målgruppernas behov medan det ska vara öppet för vem som helst att köpa produkterna.

Information och marknadsföring av lättläst

Det nationella kunskapscentret för lättläst ska aktivt öka kunskapen och sprida kännedom om lättläst material till målgrupperna och förmedlarna, bl.a. genom en databas för allt lättläst material.

Brukarråd

Det är viktigt att brukarna/användarna av olika lättlästa produkter får komma till tals och föra fram sina idéer om kommande produktioner och initiativ. Utredningen föreslår därför att ett brukarråd inrättas för kontakter med de primära målgrupperna och deras intresseorganisationer inom kunskapscentret.

Bevaka teknikutvecklingen

Ny teknik för att underlätta kommunikation och läsande för personer med funktionshinder utvecklas oavbrutet. Det nationella kunskapscentret bör aktivt bevaka, följa och använda den teknikutveckling som berör lättläst i olika former. De yrkesgrupper som arbetar med teknikutveckling behöver uppmärksammas på målgrupperna för lättlästs behov och möjligheter.

Lättläst nyhetsinformation

För personer med utvecklingsstörning eller annan funktionsnedsättning som vill ha en lättläst nyhetstidning finns inget alternativ till 8 SIDOR. Det nationella kunskapscentret för lättläst ska därför fortsatt ge ut tidningen 8 SIDOR. MTM:s generaldirektör ska utse en oberoende chefredaktör för tidningen. Tidningen bör i högre grad än i dag inriktas mot de som läser på nivå 1 och 2.

Lättläst litteratur

Det nationella kunskapscentret för lättläst ska ansvara för att utveckla, anpassa, framställa och distribuera litteratur i den utsträckning behoven inte kan tillgodoses på den kommersiella marknaden. Den litteratur som det nationella kunskapscentret för

lättläst producerar ska främst inriktas mot vuxna inom de primära målgrupperna. För barn och unga produceras lättläst litteratur av flera privata förlag. Centret bör även kunna producera litteratur för barn och unga i de primära och de sekundära målgrupperna om det finns ett behov för en speciell grupp eller att det finns ett behov som inte tillgodoses av den privata marknaden.

Lättläst-tjänsten avknoppas

Lättläst-tjänsten fungerar likt en fristående konsultverksamhet men får anses ha vissa konkurrensfördelar gentemot andra privata språkkonsultföretag genom att vara knuten till CFLL. Utredningen anser att Lättläst-tjänsten ska avknoppas till en privat verksamhet och fungera på samma villkor som andra språkkonsulter.

Lättläst i skolan

Det särskilda uppdraget om att främja och öka utbudet av lättlästa nyheter och böcker för skolbruk ska enligt utredningens förslag upphöra. Kravet att minst 2 mnkr ska användas för att främja och öka utbudet av lättlästa nyheter och böcker för skolbruk i samverkan med berörda aktörer ska upphöra.

Samhällsinformation

Det bör finnas ett tydligt uppföljningsansvar för kvaliteten på den befintliga samhällsinformationen om det ska anses vara tillgänglig för personer med funktionsnedsättning. Handisam är den myndighet som ansvarar för uppföljningen av funktionshinderspolitiken och därför mest lämpad att följa upp och utvärdera kvaliteten på olika myndigheters lättlästa samhällsinformation.

Genomförande

Förslaget till tidplan innebär att kunskapscentret för lättläst kan starta den 1 januari 2015. Hela eller delar av styrelsen för stiftelsen bör kvarstå fram till dess för att säkerställa kontinuitet i verksamheten. Även direktören för CFLL bör få en anställning

som chef för det nationella kunskapscentret för lättläst. Detta tillvägagångssätt bör underlätta och säkerställa överföringen av verksamheten till MTM. En överföring av verksamheten innebär för personalens del en verksamhetsövergång enligt lagen om anställningsskydd. Personal hos CFLL överförs till MTM med oförändrade anställningsvillkor. När verksamhet ska överföras från en stiftelse till en statlig myndighet behöver ett särskilt inkrämsavtal upprättas om vad som ska överlåtas.

Kostnadsberäkningar och andra konsekvensanalyser

Utredningens huvudförslag är att verksamheten inom CFLL överförs till MTM. Det innebär även att de medel som avsatts för CFLL ska överföras till MTM. Förslaget ska inte medföra några ökade kostnader för staten. På längre sikt kan dock intäkterna riskera att minska för nyhetstidningen och litteratur om/när den privata marknaden ökar sina marknadsandelar. En sammanslagning medför kostnader för avveckling och ny organisation. Dessa får tas från de samordningsfördelar som uppstår vid sammanslagningen. På längre sikt kan en sammanslagning innebära vissa besparingar. De eventuella besparingarna bör användas till att utveckla det nya nationella kunskapscentret för lättläst.

Då de statliga resurserna för lättläst är begränsade måste de riktas mot de grupper som i dagsläget har sämst tillgång till lättläst material. Utredningen bedömer att detta på sikt kan öka de privata förlagens utgivning av litteratur för andra grupper vilket bör komma flera av målgrupperna tillgodo. De som behöver lättläst på nivå 1 och 2 ska genom utredningens förslag tillförsäkras ett större utbud både vad gäller nyhetsinformation och litteratur men även på lättkommunicerat. De ska också tillförsäkras ett ökat inflytande genom att ett brukarråd inrättas inom det nya kunskapscentret.

En konsekvens av att ett nationellt kunskapscentrum inrättas blir att alla aktörer får ett kunskapscentrum dit man kan vända sig för olika frågor som rör lättläst. Aktörerna kan få råd och stöd i sitt arbete, sammanställningar om forskningsläget och riktlinjer att arbeta efter vilket bör underlätta deras arbete.

